

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

Житомир – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра філософії та політології
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. І. ПИРОГОВА
Кафедра філософії та суспільних наук
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії
ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ
«ІГНАТІАНУМ» (м. Краків, Республіка Польща)
Кафедра філософії культури та релігієзнавства
ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
Житомирське відділення
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
Житомирське відділення

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної
конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

УДК 101.1+168.5
А 43

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка,
протокол № 9 від 31 травня 2024 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент кафедри;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Горохова Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Шевчук Дмитро, доктор філософських наук, професор, перший проректор Національного університету «Острозька академія»;
Панчук Ірина, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;
Шкіль Людмила, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікативних технологій (м. Київ).

А 43

Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 260 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в умовах війни, проблемах релігійних трансформацій і безпеки у сфері релігійних відносин в Україні та на міжнародній арені, аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності, проблемах освітньої і виховної діяльності в ситуації соціальної невизначеності, на гуманітарних аспектах розвитку естетики, дизайну та філософії культури.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

УДК 101.1+168.5

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

ISBN

ЗМІСТ

1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА: РЕЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вергелес К., Куліш П., Школьнікова Т. Онтологічний поворот у сучасній антропософії: сутність та наслідки...	10-13
Ковтун Н. Ідея вічного миру Іммануїла Канта у контексті подолання міжнародних конфліктів.....	13-16
Гребінник Т. Філософія в архітектурі: початок історії взаємозбагачення.....	16-21
Калач Д. Етика: наука чи філософія?.....	22-26
Кукуре С. Героїзм та співстраждання в оперних образах Р. Вагнера: сучасний погляд.....	27-29
Савчук В. «Доброякісна агресія» у розумінні Еріха Фромма.....	29-31

2. ЛЮДСЬКЕ БУТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНЗИТИВНОСТІ: ІНФОРМАЦІЙНІ, МЕДИЧНІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ

Козловець М. Вплив просторових уявлень на формування національного менталітету..	32-37
Беднарчик Т., Беднарчик М. Евтаназія на полі бою у війнах ХХ століття.....	38-40
Дрозд Б. Роль соціальних мереж в російсько-українській війні.....	41-43
Огороднійчук Ю. Віртуальна реальність як мегатренд сучасного суспільства.....	43-46
Самойленко Д. Мовна ідентичність українців в умовах російсько-української війни.....	46-50
Чаплінський Р. Тотальність відчуження у буттєвості людини.....	50-52

Вестімова К.	
Українська ментальність в умовах екзистенційних викликів сучасності..	52-54
Данильчук О.	
Загроза ядерної зброї як екзистенційний виклик для людства.....	55-57
Дика М.	
Волонтерський рух в Україні в умовах російсько-української війни.....	57-62
Кішлар В.	
Молодь в умовах війни: аспект соціальної активності.....	62-66
Ковтун Б.	
Методи дослідження епітаксійних плівок у контексті технологічних викликів російсько-української війни.....	66-68
Слободянюк С.	
Надзвичайний стан як модус геноциду.....	69-71
Трохимчук В.	
Практична значущість дослідження термоелектричних властивостей шарів меланіну в умовах технологічних викликів російсько-української війни.....	72-74

3. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Борейко Ю.	
Самоорганізація як детермінанта розвитку громадянського суспільства в Україні.....	75-77
Шевчук К.	
Російсько-українська війна: зіткнення двох протилежних дискурсів і становлення ідеології рашизму.....	77-79
Балановський Я.	
Інформаційні технології маніпуляцій: соціальні та віртуальні виміри.....	80-82
Заглада В.	
Мобілізація громадянського суспільства довкола гуманітарних проблем шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.....	82-85
Кочетов Л.	
Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і проблеми нормативно-правового регулювання.....	85-90
Білогор Л.	
Діяльність органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з питань освіти.....	91-93
Жильонок К.	
Співвідношення нагляду і контролю у сфері дотримання трудового законодавства України.....	93-95

<i>Гребчук А.</i> Особливості прояву та засоби реалізації інформаційних воєн в сучасних умовах.....	96-99
<i>Лук'янюк А.</i> Інформаційна війна як проблема сучасності.....	99-101

4. АНАЛІТИКА РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

<i>Соколовський О.</i> Вплив Тюбінгенської протестантської школи на ліберальну теологію....	102-104
<i>Декерт Т.</i> Tradycjonalizm katolicki w Polsce – aktualne trendy.....	104-109
<i>Фуркало В.</i> Про роль релігієзнавства у сучасному суспільстві.....	110-112
<i>Шамсутдинова-Лебедюк Т.</i> Релігійна свобода та стратегії інклюзивних суспільних просторів в умовах глобалізації.....	112-114
<i>Заєць Д.</i> Проблематика дефініції релігії та релігійності в контексті дослідження релігійної свідомості.....	114-117
<i>Лавренюк В.</i> Сотеріологічні ідеї Рудольфа Бультмана.....	118-119
<i>Пономаренко О.</i> Меми і релігія: адаптація релігії до глобальних викликів.....	120-123
<i>Рошко В.</i> Роль англіканської церкви в екологічному русі: від теології до практичних заходів.....	124-125
<i>Шпакович В.</i> Феномен досконалості людини у науковому доробку Думітру Станілоє..	126-128
<i>Виговський М.</i> Дохристиянські вірування давніх слов'ян.....	128-131

5. АКТУАЛЬНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

<i>Воронкова В., Нікітенко В.</i> Інформатизація і цифровізація змінюють спосіб життя людей.....	132-134
<i>Загрійчук І.</i> Теоретичне мислення як підґрунтя суспільної єдності та духовної стійкості	134-136

Грицишина М., Грицишин В.	
Короткий аналіз соціокультурних проблем сучасності та шляхів їх подолання.....	137-139
Турпак Н.	
Екологічні цінності як актуальна проблема сучасного соціально-гуманітарного дискурсу.....	139-141
Амма А.	
Відчуження людини у віртуальному просторі як соціогуманітарна проблема сучасності.....	141-143
Грамчук М.	
Концептуальні та праксеологічні виміри цифрового міста: застосування методології innovation 2.0.....	143-145
Мар'єнко В.	
Цифрова антропологія як наука про вивчення людини цифрової ери.....	146-148
Янішевський О.	
Любов і турбота про себе як складова самореалізації особистості: філософські рецепції та інтерпретації.....	148-150
Полосенко А.	
Чинники управління людськими ресурсами: соціально-філософський аналіз.....	151-155
Горохова А.	
Розвиток креативного мислення студентів засобами цифрових інструментів.....	155-157
Майстренко В.	
Вплив сучасних технологій на суспільство.....	158-160
Пигина Д.	
Молодь на ринку праці: проблеми та перспективи.....	161-163
Стаднік А.	
Середній клас як запорука стабільності суспільства і проблеми його формування в Україні.....	163-167
Соколовська М.	
Особливості музеєфікації природничих об'єктів.....	167-170

6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИКИ, ДИЗАЙНУ ТА ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ

Поліщук О., Кравчук О.	
Естетика та експресія продукції щоденника ділової людини на прикладі бренду «mindjournal».....	171-172
Поліщук О., Крижова М.	
Професія дизайнера та виклики діджиталізації.....	172-174
Поліщук О., Любецька А.	
Естетика виробу як чинник креативної ідеї при розробці оригінального дизайну коробки пакетованого чаю «Five o'clock».....	174-175

Поліщук О., Стрільчук К.	
Графічний роман як явище в сучасному культурному та художньому просторах.....	176-177
Ezgi Su Kara.	
«Samsung virtual flame» as a symbol of cultural transformation within the area of kitchen technology.....	178-191
Білорус М.	
Технологія 3D моделювання та її застосування у мистецтві та дизайні: виклики і тенденції розвитку.....	192-194
Цьмох Р.	
Анімаційний продукт як феномен сучасної візуальної культури.....	194-196
Горохова А.	
Етичні аспекти використання фірмового стилю.....	196-198
Козак А.	
Естетичні засади концепції кіноплакату до української документальної кінострічки «20 днів у Маріуполі».....	198-199

7. ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ОСВІТНЬОЇ І ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Поліщук Н.	
Ціннісні та світоглядні аспекти освітньо-виховної діяльності в епоху цивілізаційних змін.....	200-202
Бержанір А.	
Значущість філософії освіти для формування світоглядної культури майбутніх педагогів.....	202-204
Kovalenko I.	
Teaching foreign languages in higher education institutions during wartime: challenges and prospective developments.....	204-207
Farheen I., Trukhmanova S., Khan A., Trukhmanova O.	
The influence of stress and anxiety on social behaviour of medical students.....	207-209
Бондаревська Л.	
Потенціал інтелект-карт у формуванні читацької компетентності учнів початкової школи.....	209-213
Марченко І.	
Потенціал дидактичних ігор для розвитку креативності учнів початкових класів на уроках мовно-літературної галузі.....	213-217
Нагорна В.	
Методи та прийоми формування мовленнєвої компетентності учнів на уроках іноземної мови.....	218-220
Равва Т.	
Психолого-педагогічні засади використання педагогіки партнерства у початковій школі.....	220-223

Радчук А.	
Моральне виховання учнів молодшого шкільного віку засобами казки: теоретичний аспект.....	223-227
Сичевська В.	
Технології та особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі вивчення української мови та літератури.....	227-230
Гарбарчук О.	
Загальнодидактичні та лінгводидактичні принципи формування комунікативної компетентності учнів початкової школи засобами безпечного освітнього середовища на принципах НУШ.....	231-233

КРУГЛИЙ СТІЛ
«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА
МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ»

Филипович Л., Горкуша О.	
Релігійні виклики національній безпеці у фокусі української гуманітаристики.....	234-239
Кобетяк А.	
Концепт «русского мира» в контексті безпекової політики та євроінтеграції України.....	239-242
Vitiuk I.	
The cult of death in the metanarrative of war.....	242-245
Ворон О., Ворон О.	
Стан та основні проблеми повернення майна культового призначення в незалежній Україні.....	245-246
Леньов А.	
Уроки історії або роль релігійних організацій у протидії зовнішній агресії.....	247-249
Опанасюк Е.	
Вплив духовної освіти на міжконфесійний діалог в умовах російсько-української війни.....	249-251
Кобетяк А.	
Державне адміністрування релігійної сфери в контексті міжправославного протистояння в Україні.....	252-255
Палій Д.	
Витоки та основні етапи формування ідеологеми «русский мир».....	255-258

4. РПЦ назвала війну Росії проти України «священною». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rpts-tserkva-rosiya-ideolohiya-isw/32884341.html> (The Russian Orthodox Church called Russia's war against Ukraine «sacred»).

Оксана Ворон,

кандидат історичних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет;

Олена Ворон,

кандидат історичних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет

СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПОВЕРНЕННЯ МАЙНА КУЛЬТОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Відновлення прав фізичних і юридичних осіб, нерухому власність яких було примусово відчужено радянською тоталітарною системою є необхідною умовою для утвердження демократичного вектору розвитку держави. Важливість вирішення питання повернення культових будівель та майна також впливає із необхідності забезпечення гармонійних державно-церковних відносин.

Повернення культових будівель та майна у незалежній Україні було закладено Постановою Ради Міністрів Української РСР від 5 квітня 1991 року, за якою частина архітектурних пам'яток передавалась релігійним організаціям у постійне користування. Також цією Постановою було визначено колишні культові будівлі та церковні комплекси, які не могли бути повернені релігійним організаціям [1, с. 85].

Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», прийнятий 23 квітня 1991 року, надавав право релігійним організаціям «використовувати для своїх потреб культові будівлі й майно, які могли надаватись їм на договірних засадах державними, громадськими організаціями або громадянами» [2].

Указом «Про заходи щодо повернення релігійним організаціям культового майна» від 4 березня 1992 року, було визначено пам'ятки архітектури, що дозволялось передавати релігійним організаціям. Важливість становив також Указ (від 21 березня 2002 року) президента України «Про невідкладні заходи щодо остаточного подолання негативних наслідків тоталітарної політики колишнього Союзу РСР стосовно релігії та відновлення порушених прав церков і релігійних організацій».

Ініціативи з боку держави дозволили повернути релігійним організаціям України 3,6 тисячі храмів і понад 10 тисяч предметів культового та церковного вжитку, а кількість культових будівель і пристосованих приміщень, якими користуються церкви, збільшилася з 9449 до 18634, або на 97,2 %.

У регіональному зрізі найбільша кількість культових будівель, переданих у власність, наприклад, РКЦ фіксується у Хмельницькій (92), Закарпатській (76) та Львівській (74) областях, а у користування – у Вінницькій області (73) [3]. На 1 січня 2017 року рівень забезпеченості релігійних організацій України культовими будівлями та приміщеннями становив 81,3%, а РКЦ – 79,7% [4]. Суттєво ситуація не змінюється і у наступні роки.

Процес повернення експропрійованого радянською владою майна релігійних організацій сповільнюється тим, що значна частина колишніх культових споруд досі використовується державними установами. Чимало сакральних будівель сьогодні функціонують як будинки органної та камерної музики, музеї, відділення державних архівів, науково-дослідні центри, кінотеатри.

Зволікання у процесі повернення культових приміщень початковим власникам часто призводить до їх руйнування. Окрім того, більшість із них є архітектурними пам'ятками, а тому становлять історичну цінність. Яскравим приклад такої політики є ситуація з костелом св. Миколая (м. Київ), що знаходиться на балансі Міністерства культури України, розпорядником якого виступає Національний будинок органної та камерної музики.

Підсумовуючи можна констатувати, що процес повернення культових будівель та майна сьогодні ускладнюється багатьма чинниками. Серед них – нерегульованість на законодавчому рівні питання реституції колишньої власності церкви. Це питання однозначно потребує уточнень та доопрацювань, зокрема, прийняття закону про реституцію.

Література

1. Рибачук М., Білоус О. Проблема реституції церковного майна. Політичний менеджмент. 2003. Вип. 3. С. 820-91.
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» № 987-ХІІ від 23 квітня 1991 р. URL :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.
3. Релігійні організації у регіонах України URL :<https://risu.ua/religijni-organizaciyi-u-regionah-ukrayini-ctanom-na-1-sichnya-2001>.
4. Звіт про забезпеченість церков і релігійних організацій України культовими будівлями та приміщеннями пристосованими під молитовні станом на 1 січня 2017 року. URL: <https://www.irs.in.ua/ua/zvit-pro-zabezpechenist-cerkov-i-religiinih-organizacii-ukrajini-kultovimi-budivlyami-na-01012017>.